

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdy a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobce: **D. M.**, proti žalovanému: **Magistrát hlavního města Prahy**, se sídlem Mariánské náměstí 2/2, Praha 1, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 27. 6. 2023, č. j. 19 A 37/2022-70,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalovanému se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

I.

Průběh dosavadního řízení

[1] Žalobce se žalobou podanou u Městského soudu v Praze domáhá zrušení rozhodnutí ze dne 25. 8. 2022, č. j. MHMP 1551712/2022, kterým žalovaný zamítl odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí Úřadu městské části Praha 3 ze dne 13. 7. 2022, sp. zn. S UMCP3 008648/2022. Tímto rozhodnutím byl žalobce shledán vinným z přestupku proti veřejnému pořádku dle § 5 odst. 1 písm. b) zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, v relevantním znění. Žalovaný městský soud v průběhu řízení informoval o tom, že se žalobce ode dne 21. 4. 2023 nachází ve výkonu vazby.

[2] Žalobce následně v jednom ze svých podání mimo jiné uvedl, že by mu soud „měl přidělit právního zástupce a vyhovět předpisu o výkonu vazby“. Tuto formulaci soud považoval za návrh žalobce na ustanovení zástupce pro dané řízení a reagoval tedy zasláním formuláře k doložení majetkových poměrů žalobce s průvodním přípisem, v němž žalobci stanovil

lhůtu pro doložení jeho majetkových poměrů, vyzval ho, aby spolu s vyplněným formulářem doložil rovněž výpisy ze svých bankovních účtů za poslední 3 měsíce, a poučil ho o tom, že pokud formulář ve stanovené lhůtě nezašle řádně vyplněný zpět soudu, jeho návrhu nebude vyhověno.

[3] Žalobce soudu zaslal pouze vyplněný formulář bez dalších příloh dokládajících jeho majetkové poměry. Ve formuláři však neuvedl všechny požadované skutečnosti.

[4] Městský soud shora uvedeným usnesením návrh žalobce na ustanovení zástupce zamítl. Konstatoval, že při hodnocení prohlášení žalobce o majetkových poměrech zohlednil také skutečnost, že se žalobce nachází ve vazbě a jeho možnosti doložit své poměry jsou zřejmě momentálně omezené, proto byl také přípisem vyzván, aby případně sdělil banky, u kterých má účty, aby mohly být tyto informace ověřeny přímo u nich, to však žalobce neučinil. Městský soud poukázal na to, že žalobce v prohlášení zjevně neuvedl ani skutečnosti, které vyplnit mohl, aby umožnil soudu případné další důkazy vyžádat u konkrétních subjektů, sám žádné důkazy ke svým osobním a majetkovým poměrům ani neoznačil a neuvedl žádné informace o svém bytu ani účtech (ani přibližné zůstatky). I z takto neúplně vyplněného prohlášení však bylo dle městského soudu možné dovodit, že žalobce vzhledem ke svým osobním a majetkovým poměrům nesplňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků. Městský soud dodal, že návrh žalobce byl evidentně veden spíše jeho předpokladem, že pokud je ve vazbě, má nárok na bezplatného zástupce pro všechny typy řízení, jichž se účastní. V této souvislosti však městský soud poznamenal, že nutná obhajoba je institutem trestního řízení, který je upraven trestním řádem. To, že je žalobce ve vazbě, tedy neznamená, že by musel být zastoupen ve všech typech řízení, kterých se účastní. Městský soud zdůraznil, že je na účastníkovi soudního řízení správního, aby věrohodně a uceleně tvrdil své majetkové, finanční a další poměry, které jsou rozhodné pro posouzení jeho návrhu, žalobce však této své povinnosti nedostál, neboť neuvedl údaje, ze kterých by si soud mohl udělat představu o jeho celkových majetkových a výdělkových poměrech. Městský soud rovněž poukázal na to, že žalobce vůbec nebral vyplnění formuláře vážně (uvedl, že jeho zaměstnavatel je „*Leo Beránek a jeho gang*“ a že na hypotéku „*koupím OVV a udělám tu Disneyland*“, a do některých kolonek uvedl namísto odpovědi pouze „*Co je ti do toho?*“). Některé sdělené informace byly navíc vzájemně rozporné či zjevně nesprávné. Žalobce soudu nenavrl ani žádné důkazy, které by si soud k prokázání jeho tvrzení mohl vyžádat. S příjmem 930 000 Kč za poslední zdaňovací období, prostředky na spořicímu účtu, minimálními závazky a vlastním bytem žalobce navíc podmínku nemajetnosti zjevně nesplňuje.

II.

Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[5] Žalobce (stěžovatel) napadl usnesení městského soudu kasační stížností, kterou se domáhá jeho zrušení. Stěžovatel uplatnil celou řadu výtek k jednotlivým dílčím závěrům městského soudu, z nichž je v souhrnu zřejmé, že trvá na tom, že mu jeho aktuální osobní a majetkové poměry neumožňují, aby si opatřil zástupce na své náklady, a že soudu sdělil všechny relevantní skutečnosti. Konkrétně stěžovatel uvedl, že z vazby nemá možnost získat výpisy ze svých účtů, čísla účtů si nepamatuje a zůstatky na účtech a názvy bank, u nichž má účty zřízené, nejsou relevantní, neboť k prostředkům na účtech nemá z vazby přístup a nikdo jiný k nim nemá dispoziční oprávnění. Rovněž jméno matky svých dětí považuje stěžovatel za irelevantní. Výživné na děti mu nebylo stanoveno soudem, žádný rozsudek

pokračování

tedy doložit nemohl. K bytu nic neuvedl, protože od něj nemá klíče a k ničemu mu tedy není. Ani informace týkající se jeho majetku nepovažuje stěžovatel za podstatné, neboť nemá možnost s ním disponovat. Dále stěžovatel uvedl, že má sice na účtech statisíce, nemá se k nim však jak dostat a zaplatit advokátovi, a zmínil, že v trestním řízení udělil plnou moc Mgr. Tomáši Davidovi, tato plná moc však byla „zrušena“.

[6] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III.

Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[7] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozhodnutí městského soudu (§ 106 odst. 2 s. ř. s.) a je podána oprávněnou osobou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí městského soudu vzešlo (§ 102 s. ř. s.). Podáním kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí krajského (městského) soudu, jímž se řízení o žalobě nekončí, nevzniká stěžovateli poplatková povinnost, stejně tak ani stěžovatel bez právnického vzdělání nemusí být v tomto typu řízení zastoupen advokátem ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s. (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, publ. pod č. 3271/2015 Sb. NSS; všechna zde uvedená rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná též na www.nssoud.cz). Na kasační stížnost proti takovému rozhodnutí krajského (městského) soudu, byť se, jako v nynějším případě, jedná o věc dle § 31 odst. 2 s. ř. s., nedopadá institut nepřijatelnosti dle § 104a s. ř. s. (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 6. 2021, č. j. 1 As 124/2021-28).

[8] Nejvyšší správní soud dále přezkoumal napadené rozhodnutí městského soudu v mezích rozsahu kasační stížnosti a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda toto rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[9] Stěžovatel kasační stížností brojí proti usnesení, jímž byl zamítnut jeho návrh na ustanovení zástupce pro řízení před městským soudem. Podmínky pro ustanovení zástupce v soudním řízení správním jsou upraveny v § 35 odst. 10 s. ř. s., podle něhož může předseda senátu navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát. Navrhovateli tedy lze ustanovit zástupce tehdy, jestliže jsou kumulativně splněny dvě podmínky: 1) jde o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, a 2) je to nezbytně třeba k ochraně jeho práv. Předpoklady pro osvobození od soudních poplatků upravuje § 36 odst. 3 s. ř. s. Podle první věty tohoto ustanovení účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody.

[10] Nejvyšší správní soud opakovaně judikoval, že účastník řízení, který chce být z důvodu své nemajetnosti osvobozen od soudních poplatků (resp. který žádá o ustanovení zástupce), musí nejen sám aktivně o osvobození (ustanovení) požádat, ale současně jej tíží břemeno tvrzení o nepříznivé majetkové situaci a povinnost toto tvrzení osvědčit. Aby totiž

mohl soud jeho materiální podmínky řádně zhodnotit, musí mu k tomu účastník poskytnout součinnost v tom smyslu, že soudu hodnověrným a prokazatelným způsobem své poměry sdělí. Břemeno tvrzení i břemeno důkazní leží na účastníkovi, a je proto zejména v jeho zájmu, aby soudu dostatečně konkrétně své osobní a majetkové poměry popsal a současně aby projevila zákonem požadovanou aktivitu a předložil doklady prokazující jeho nemajetnost. Nesplní-li účastník tuto svou povinnost, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004-50, publ. pod č. 537/2005 Sb. NSS). Nevěrohodnost či neúplnost tvrzení ohledně existence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků vylučuje, aby bylo žádosti vyhověno (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009-88, publ. pod č. 1962/2010 Sb. NSS).

[11] V kontextu nyní posuzované věci lze dodat, že ani v případě, že se účastník řízení žádající o osvobození od soudních poplatků nebo ustanovení zástupce nachází ve vazbě, nelze na zjištění jeho majetkových poměrů zcela rezignovat. Samotná skutečnost, že je určitá osoba umístěna ve vazbě, jí totiž neznemožňuje disponovat s jejím majetkem, byť pro ni tyto dispozice mohou být fakticky komplikovanější než pro osobu na svobodě. Pokud by zákonodárce zamýšlel osvobodit od soudních poplatků všechny osoby ve výkonu trestu odnětí svobody či ve výkonu vazby, nepochybně by takto širokou výjimku z poplatkové povinnosti zakotvil v zákoně. Požadavky na míru konkrétnosti žadatelových tvrzení a důkladnost jejich doložení je samozřejmě zapotřebí přizpůsobit konkrétní situaci. To ovšem městský soud učinil, neboť skutečnost, že stěžovatel byl v době vydání posuzovaného rozhodnutí městského soudu umístěn ve vazbě, vzal v potaz.

[12] V případě, že se žadatel nachází ve vazbě, je samozřejmě pochopitelné, že nemá přístup k některým dokumentům, kterými by doložil své majetkové poměry, i přesto je však na místě požadovat, aby uvedl alespoň ty skutečnosti, které zná, popřípadě sdělil požadované údaje alespoň orientačně a označil důkazy, které si soud může sám zajistit, popřípadě osoby, které mohou jeho tvrzení dosvědčit. To však stěžovatel neučinil.

[13] Stěžovatel ve formuláři k doložení majetkových poměrů vyplnil své osobní a kontaktní údaje, a pokud se jedná o jeho osobní poměry, uvedl, že nesdílí společnou domácnost s žádnou jinou osobou, je na něm finančně závislá „matka jeho prvních dětí“, jejíž identifikační údaje neuvedl, a on sám je údajně finančně závislý na své matce, která je v důchodu a je „chudá jak kostelní myš“. Jako svého zaměstnavatele na vedlejší pracovní poměr uvedl Vazební věznici Praha – Pankrác s tím, že v kolonce „pracovní zařazení“ vyplnil „vytírání podlahy 1x týdně, možná budu chodbař“ a že jeho průměrný měsíční čistý výdělek činí 0 Kč. Jako příjem z dohod konaných mimo pracovní poměr stěžovatel uvedl „balení cigaret pro kluky z basy“ pro zaměstnavatele „Leo Beránek a jeho gang“, a to za „jeden chleba za 200 zabalených cigaret“. V kolonce příjmů z podnikání uvedl, že je analytik dohledového centra, v obchodním rejstříku má být zapsán pod obchodní firmou fyzické osoby „České dráhy, a.s.“, a výše jeho příjmu za poslední zdaňovací období má být 930 000 Kč, resp. 93 000 Kč v období od února do prosince roku 2022. Stěžovatel poznamenal, že k těmto peněžním prostředkům nemá přístup, neboť mu policie zabavila telefon a SIM kartu k ověření přihlášení do banky a v oddělení výkonu vazby Vazební věznice Praha – Pankrác není internetová zásuvka. Stěžovatel nepobírá žádné příjmy z hmotného ani sociálního zabezpečení a jako svůj majetek uvedl byt a spořicí účet, k němuž však rovněž nemá přístup. Dále stěžovatel sdělil, že plní vyživovací povinnost ke svým třem dětem, na které platí dobrovolně 12 000 Kč, a má dluh ve výši 5 000 Kč za nyní projednávaný soudní spor. Platí

pokračování

místní poplatky ve výši 250 Kč a nájemné ve výši 2 800 Kč. Dále uvedl, že je ve vazbě, a zástupce mu tedy má být ustanoven „automaticky“. Zopakoval, že nemá přístup ke svému bankovnímu účtu, a dodal, že zástupce nepotřebuje, pokud soud provede jako důkaz jím navrženou audionahrávku telefonické komunikace, kterou mu „zadržuje“ policie, a pokud soudu Mgr. Tomáš David poslal odkaz na server uloz.to s nahrávkami.

[14] Z popsaneho obsahu formuláře, který stěžovatel zaslal městskému soudu, je patrné, že povinnost dostatečně konkrétně a uceleně popsat své majetkové poměry a svá tvrzení osvědčit stěžovatel nesplnil. Stěžovatel městskému soudu nesdělil ani přibližně hodnotu svého majetku ani výši zůstatků na svých bankovních účtech, ani neuvedl údaje, které by soudu umožnily opatřit si tyto údaje přímo od banky. Rovněž neuvedl údaje o matce svých dětí, u níž by se soud rovněž mohl pokusit ověřit některá tvrzení stěžovatele (zejména výši tvrzeného výživného). Stěžovatel k vyplnění soudem zasláního formuláře evidentně nepřistupoval s odpovídající vážností a neprojevil ani snahu popsat a doložit své majetkové poměry alespoň v míře, v jaké mu to umožňovala jeho životní situace (viz jeho tvrzení týkající se údajného pracovního poměru ve Vazební věznici Praha – Pankrác a příjmu z dohod konaných mimo pracovní poměr).

[15] Současně lze souhlasit s městským soudem v tom, že ani z neúplných tvrzení stěžovatele nevyplyvá vzhledem k tvrzené výši stěžovatelových příjmů, že by v jeho případě byla naplněna podmínka nemajetnosti.

[16] Stěžovatel zjevně spoléhal na to, že mu zástupce bude ustanoven již jen z toho důvodu, že se nachází ve vazbě, a na náležité popsání svých osobních a majetkových poměrů tedy v podstatě rezignoval. Městský soud mu však zcela správně vysvětlil, že institut nutné obhajoby [který navíc nelze zaměňovat s obhajobou bezplatnou – srov. § 152 odst. 1 písm. b) trestního řádu] se uplatní toliko v trestním řízení, nikoliv v soudním řízení správním.

[17] Z tvrzení, která stěžovatel přdestřel v kasační stížnosti, vyplývá, že na účtech má dostatek peněz k úhradě nákladů spojených s právním zastoupením, problém však spatřuje v tom, že v době vydání napadeného rozhodnutí městského soudu k těmto peněžním prostředkům neměl přístup vzhledem k umístění ve vazbě. Jak již bylo uvedeno výše, ani tomuto tvrzení nelze přisvědčit. Nakládání s peněžními prostředky jistě je pro osobu ve vazbě složitější než pro osobu na svobodě, není však vyloučeno. Současně lze dodat, že podmínky úhrady za služby advokáta lze jistě sjednat tak, aby ji mohla provést i osoba, která se nachází ve vazbě. V advokátní praxi se totiž nejedná o nikterak výjimečnou situaci.

IV.

Závěr a náklady řízení

[18] Nejvyšší správní soud tedy neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

[19] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalovaný měl ve věci úspěch, náleželo by mu tedy vůči neúspěšnému stěžovateli právo na náhradu nákladů, které v řízení důvodně vynaložil. Žalovanému však v řízení o kasační stížnosti dle spisu žádné náklady nevznikly, proto mu soud náhradu nákladů nepřiznal.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 18. srpna 2023

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu